

Noora Koponen vihr

Toimenpidealoite kansallisen kiusaamisen poistaminen -strategian valmistelemisesta

Eduskunnalle

Kiusaaminen ja häirintä ovat Suomessa kasvussa. Digitaalinen maailma ja some ovat luoneet uusia ulottuvuuksia ilmiöön. Kiusaamisen alalajeja ovat mm. koulu-, työpaikka-, lähisuhde- ja vapaaehtoistyökiusaaminen. Kiusaaminen ja häirintä liittyvät usein toisiinsa. Kiusaamisilmiötä on yritetty kitkeä projekteilla ja ohjelmilla, mutta ei koskaan kansallisena, poikkihallinnollisena ja monialaisena kokonaisuutena.

Arvioiden mukaan kiusaaminen maksaa Suomelle joka vuosi miljardeja euroja. Kiusaamista on tutkittu, mutta kaikkia sen alalajeja ei ole.

Suomi on työpaikkakiusaamisessa Euroopan kärkeä. Työpaikkakiusaamista kokee noin 125 000 suomalaista vuosittain. Tietyillä aloilla, kuten kasvatus- ja koulutusosalalla, kiusaaminen on lisääntynyt. Vanhempien kasvatus- ja koulutusalan henkilökuntaan kohdistuva kiusaaminen on OAJ:n työssäolobarometrin mukaan kasvanut vuosittain. Tutkimustiedon puutteen takia emme tiedä kuinka moni työkyvyttömyyseläkkeelle jääneistä mielenterveys- ja masennuspotilaista on kiusaamistaustaisia.

Lähisuhdeväkivaltaan kytkeytyy usein kiusaamista ja häirintää. Lähisuhdeväkivallassa olemme Euroopan tilastojen kärjessä. Koulukiusaamista kokee noin 30 000 lasta joka päivä eli noin 1 lapsi/luokka. Vapaaehtoistyökiusaamista ei ole tutkittu.

Kiusaaminen on ilmiönä suuri sisäisen turvallisuuden heikentäjä. Tällä hetkellä tiedämme, että koulukiusaajilla on jopa 3-kertainen riski tulla väkivaltarikollisiksi. Koulukiusaajat päätyvät useammin myös lähisuhteissaan väkivaltaisiksi. Kiusaaminen ja kiusatuksi tuleminen linkittyvät selvitysten mukaan myös kouluampumistapauksiin ja jengiväkivaltaan. Kiusaaminen on myös iso tekijä yksinäisyyden kokemuksen taustalla. Kaikista Euroopan maista yksinäisyyttä koetaan juuri Suomessa eniten.

Kiusaaminen on ilmiönä pohja, joka näkyy taustasyynä monessa yhteiskunnallisessa ilmiössä, terveydessä, mielenterveydessä, turvallisuudessa sekä tuottavuudessa.

Kiusaaminen vaikuttaa voimakkaasti hyvin arkisiksi koettuihin asioihin: työstäpoissaolot, työkyvyttömyys, väsymys, uupuminen, uniongelmat, yli- tai alivireys, vetäytyminen, sydän- ja veri-

Toimenpidealoite TPA 164/2022 vp

suonisairaudet, päänsärky, mielenterveysongelmat, turvattomuus, syrjäytyminen, yksinäisyys ja väkivalta. Tämä kaikki laskee myös yhteiskunnan sekä organisaatioiden tuottavuutta.

Nykytilanteessa suurena ongelmana on se, että kenelläkään ei ole vastuuta ongelmasta. Johtajuus ongelman hoitamiseksi puuttuu, eikä näin ollen ole päässyt rakentumaan yhtenäisiä toimintamalleja. Tämä luo kestämatöntä eriarvoisuutta, kun samalla paikkakunnalla vierekkäisissä kouluissa toiseen toimenpiteet istuvat hyvin ja toisessa eivät toimi alkuunkaan.

Kansallisen kiusaamisen poistamisstrategian avulla voidaan koota osaajat, kerätä tietoa sekä luoda malleja hyviin käytänteisiin sekä prosesseja kiusaamisen käsittelemiseksi. Strategian avulla työtä kiusaamisen kitkemiseksi voitaisiin tehdä monialaisesti ja poikkihallinnollisesti. Osana strategiatyötä voisi selvittää lain mahdollisia muutostarpeita, kehittää johtamista sekä perustaa kiusaamisen uhrien tukikeskus, joka olisi erikoistunut uhrin asemaan sekä terveydellisiin, oikeudellisiin, sosiaalisiin ja taloudellisiin tarpeisiin. Keskus kokoaisi yhteen myös alan asiantuntijoita ja toimijoita.

Kiusaamisen poistaminen -strategian avulla voidaan tukea kiusaamisen ja häirinnän uhreja, kehittää palveluiden laatua ja henkilöstön osaamista, selkeyttää tukimuotoja sekä edistää poikkihallinnollista yhteistyötä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kansallisen kiusaamisen ja häirinnän poistamisstrategian valmistelemiseksi.

Helsingissä 12.1.2023

Noora Koponen vihr
Marko Kilpi kok
Ritva Elomaa ps